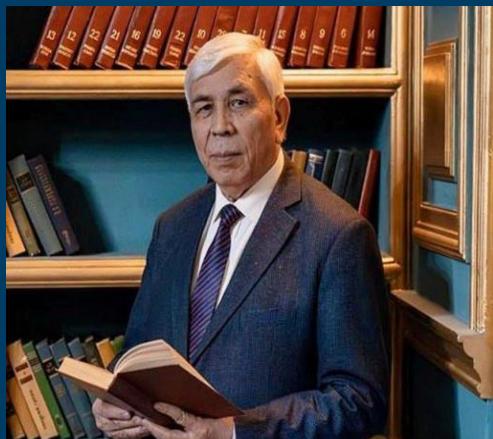

JAMOLIDDIN YAKUBOV

Filologiya fanlari doktori,
professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti professori,
Filologiyafanlari doktori

FRANSUZ TILI OG'ZAKI NUTQIDA QO'LLANILGAN JARGONLARNING O'ZBEK TILI TARJIMASIDAGI O'ZIGA XOS LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR

2026

May Annotatsiya Ushbu maqolada fransuz tilining og'zaki nutqida jonli va maftunkor iboralarning qo'llanishi tahlil qilingan. Asosiy e'tibor fransuz tilida muloqat jarayonida uchraydigan til hodisasi bo'lgan "jargon" tushunchasiga qaratilgan. Jargon fransuz tilida o'ta qiziqarli leksik-semantik xususiyatga egadir

Kalit so'zlar: fraza, sleng, ijtimoiy dialekt, jargon, verlan, anglisizm

2026

May Abstract This article analyzes the use of vivid and expressive expressions in spoken French. The main focus is placed on the concept of "jargon" as a linguistic phenomenon encountered in the process of communication in French. Jargon in the French language possesses highly interesting lexical-semantic features.

Key words: phrase, slang, social dialect, jargon, verlan, Anglicisms.

Kirish. Bugungi kunda fransuz adabiy tili katta o‘zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Bu holat, albatta, tilshunoslarni befarq qoldirmaydi. Bu muammolardan biri hammasi jargonning kundalik hayotga tobora ko‘proq kirib borishi. Buni turli kasb-hunar guruhlar, turli maqomlardagi odamlarning suhbatida, televizor ekranlaridan eshitish mumkin. Zamonaviy tilshunoslik uchun "jargon" tushunchasiga ta’rif berish muammosi dolzarbdur¹. Bu masala bilan shug‘ullanuvchi har bir tilshunos o‘z nuqtai nazariga ega. Ushbu munozaralar natijasida ta’riflarda ba’zi qarama-qarshiliklar paydo bo‘ladi. "Jargon" tushunchasini to‘g‘ri talqin qilish uchun, avvalo, uning izohli lug‘atlardagi ta’riflariga e’tiborni qaratish lozim deb o‘ylaymiz.

JARGON (frans. jargon. — safsata) — biror ijtimoiy guruhning o‘ziga xos leksikasi, fonetikasi va grammatikasi bilan umum so‘zlashuv tili va mahalliy dialektlardan farq qiladigan tili. Jargon muayyan ijtimoiy muhitda yuzaga keladi va shular manfaatiga xizmat qiladi (mae, talabalar, harbiy xizmatchilar, turli kasb, mashg‘ulot egalari orasidagi Jargon). Bunday Jargonlarni kuchli rivojlangan va aniq terminlarga ega biror kasb tili bilan aralashtirmaslik lozim.

Jargon ham leksik, ham uslubiy jihatdan turli-tuman, tezda o‘zgaruvchan, barqaror bo‘lmaydi. Mac, yoshlar orasida «ketdim» o‘rnida «sirpandim», «pul» o‘rnida «soqqa», «dollar» o‘rnida «ko‘ki»; san’atkorlar orasida «xizmat uchun haq olmaslik» o‘rnida «tom suvoq», «pul» o‘rnida «yakan» va boshqalar uchraydi. Jargon badiiy ijodda asar qahramoni xususiyati, tabiatini ochib berish uchun xizmat qiladi. Jargonlar turli tillarda so‘zlashuvchi xalqlar vakillarining bir-birlari bilan aloqa qilishida yoki turli xalq vakillari yig‘iladigan joylar (mae, chegara, portlar)da ham paydo bo‘ladi. Jargonlar qaysi ijtimoiy guruh orasida yuzaga kelgan bo‘lsa, deyarli faqat shu guruh vakillari uchun tushunarli bo‘ladi, shu toifadagilarning vaziyat, sharoit taqozasiga ko‘ra boshqalardan yashirin tutiladigan maqsadlariga xizmat qiladi.

Jargon (fr. Jargon – ma’lum bir guruhga oid so‘z). Biron ijtimoiy yoki professional guruhga xos, faqat ularning o‘zi tushunadigan va adabiy tildan farq qiladigan so‘z va iboralar. Chunki *komediya* *film*da har bitta *arzimagan gap*da ham biron *ishora*, *majoziy ma’no*, *kesatiq*, *shartli til (jargon)*ga xos *unsur*, *piching* va shu kabilar bo‘lishi mumkin².

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Sleng(Jargon) - so‘zlashuv nutqining adabiy til me’yoriga to‘g‘ri kelmaydigan varianti³. Bu jonli va jozibali til ham qo‘pol va haqoratli bo‘lishi mumkin. Tilshunoslik nuqtai nazaridan jargon - ijtimoiy dialekt, ya’ni ma’lum bir ijtimoiy

¹ Уткина Н.В. экспрессивно и эмоционально окрашенная лексика разговорной французской речи как языковая примета поколений. Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2010. № 2 (6). С. 174-177. ISSN 1997-2911.

² Ўзбек тилининг изоҳли луғати. Ж.П. Е-М. Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2006. - Б.74..

³ Словарь иностранных слов. М.: Сирин, 1996. -С. 462.

guruhning tilidir. Birinchi marta "jargon" tushunchasi XVIII asr o‘rtalarida paydo bo‘lgan.

Jargon (l’argo). O‘rta asrlarda allaqachon langue des gueux (kambag‘allar tili) deb ataladigan til mustahkamlangan yoki langue verte ("yashil til"). Dastlab l’argo firibgarlar, o‘g‘rilar va tilanchilarning tili bo‘lgan. Ular poulaille (politsiyachilar) dan yashirish uchun shifr va kodlardan foydalangan. Yigirmanchi asrda malfaiteurs (firibgarlar), giyohvand moddalar sotuvchilari, maquereaux (sutenyorlar-fohishalarni mijozlar bilan ta‘minlovchi kishi yoki mashuqasi hisobiga yashovchi erkak kishi) va clapeiers (fohishaxonalar) kundalik tilga kirib kela boshladi, birinchi navbatda, gangsterlar (bosqinchilar) va ko‘ngilochar adabiyotlar haqidagi filmlar tufayli:

T’as zyeuty les poulagas? = As-tu vu les policiers? - Politsiyani ko‘rdingizmi? Bugungi kunda jargon tushunchasi fransuzcha takallufsizlik bilan tanish so‘zlashuv nutqiga tegishli hisoblanadi.

Fransuz tilidagi «-ard» va «-ouille» qo‘shimchalari. Siz fransuz tilida ravon gapirishni xohlaysizmi? - Fastoche («facile» = juda oson)! Ba‘zan qo‘shimchalarni yetarli darajada to‘g‘ri qo‘llay olish katta ahamiyat kasb etadi.

Agar siz o‘zingizning «belle-mire» haqida gapirayotgan bo‘lsangiz, yaxshisi uni belle-doche deb, «costume» (kostyum) o‘rniga costard! deb aytganingiz

Korpusda uchraydigan termin va texnologik birliklarni baholash uchun Raqamli filologik qo‘llanish ko‘rsatkichi - RFQK joriy qilindi. RFQK to‘rt mezonidan iborat: 1) real matn bilan ishlash darajasi; 2) lingvistik belgilash imkoniyati; 3) statistik qayta tekshirish qulayligi; 4) lug‘aviy yoki metodik natijaga aylantirish salohiyati. Har bir mezon 0-25 ball bilan baholandi, umumiy natija 100 ballik shkala orqali aniqlandi. Bunday tartib korpus tilshunosligida takroriy tekshiruv va o‘lchov yaxshiroq. «-Ouille» qo‘shimchasi yoqimli erkalash ma‘noni anglatadi, masalan, bonne bouille (rojitsa-yuz), bafouille (xat), lekin ushbu qo‘shimcha ham salbiy narsaga ishora qilishi mumkin, masalan, pytouille (qo‘rquv), magouilles (shubhali- qaltis ishlar), embrouilles (firibgarlik, chalkashlik, lo‘ttilik), tripatouiller (qalloblik qilish, muttahamlik), glandouiller (tentirab yurmoq, bekor yurmoq). «-Ard» va «-asse» qo‘shimchalari bilan tugaydigan so‘zlar ko‘pincha badiiy qo‘llanilish doirasidan chiqib ketishi kuzatiladi: connard (ahmoq, yaramas), connasse (yaramas, razil odam), salopard (yaramas, ablah), grognasse (yaramas). Nihoyat, «-aver» so‘zi kuchli stil tarkibiga kiradi: bydaver (chekmoq), chouraver (tortib olmoq, o‘marib ketmoq), pachaver (bazmdan keyin uxlab qolish)⁴. 1-jadval. Tahliliy korpus tarkibi va manba qatlamlari.

Tahlil va natijalar. Tilda imkoniyat, qudrat. Agar siz ushbu iborani eshitsangiz: il va y avoir du sport, ehtiyot bo‘ling, bu holat yaqinlashib kelayotgan jangni anglatishi mumkin (qu’il va y avoir de la castagne, bagarre, baston, bastonnade), unda kimdir une peignye, une dyrouillye, une rossye yoki une raclye (urish yoki kaltak) ta‘zirini yeyishi mumkin. Janjalda bir-ikkita gifles (shapoloq) tushirmoq, baffes (tarsaki) yoki undan ham yomoni - torgnoles (tarsaki) berish. Haqiqiy zarba bu pazandalik leksikonidan o‘zlashtirilgan so‘zlar yordamida tasvirlash, ya‘ni coller un pain yoki coller une chvtaigne (boshning orqa tomoniga urish yoki musht bilan urish, savalash). Agar yaralangan bo‘lsangiz, fransuz so‘zlashuv nutqida bu holat quyidagicha ifodalanadi: se casser la gueule (bo‘ynini sindirish), se viander (jarohatlanmoq, shikast yetkizdirmoq, yiqilmoq), se niquer le pied (oyog‘ini yaralamoq). Kimdir doim qahr-g‘azab tug‘yonida bo‘lishni istasa, u se maraver (o‘zini ranjitgan bo‘ladi)⁵.

Obrazli ifodalar. Muayyan aniq voqealikni tasvirlash, harakatlarni yoki narsalarni

⁴ Cotgrave R. A dictionary of the French and English tongues. London: Hildesheim Olms, 1970. -P.345.

⁵ Cotgrave R. A dictionary of the French and English tongues. London: Hildesheim Olms, 1970. -P.16.

ifodalashda fransuz tilida obrazli ifodalar qo'llaniladi.

Shu tushuncha asosida til normasiga(me'yoriga) muvofiq boshqa til funksiyasini qo'llashga to'g'ri keladi. Bu holda obrazli ifodalar yangi ko'chma majoziy ma'noga ega bo'ladi. Masalan, les bleus- iskovich it yoki izquvar, josus) (so'zma-so'z: ko'k, Fransiyada politsiyachilar ko'k rangda rasmiy harbiy kiyim kiyishadi), la douloureuse- hisob (so'zma-so'z: kasalmandlik), la roteuse- shampän (so'zma-so'z: kekirish yoki qoldiq), avoir le cafard- tushkunlikka tushmoq (so'zma-so'z: qora suvarakka ega bo'lmoq), faire l'andouille- ahmoqlik qilmoq (so'zma-so'z: kolbasa qilish), elle a un look d'enfer - u ajoyib ko'rinadi (so'zma-so'z: u do'zaxga o'xshaydi)⁶.

Keling, yaxshisi bo'ttirib yubormaylik! Non, mais t'abuse, la! T'as fummy ou quoi? Aqling joyidami? Esingni yeganmisan, nima bo'ldi! Agar siz bunday savolni eshitasangiz, siz holatni keskinlashtiryapsiz, bo'rttirib ko'rsatyapsiz (bo'rttirib ko'rsatmoq - en faire des tonnes), ushbu holat fransuzlar og'zaki nutqida juda ko'p qo'llanadi. Shu bilan birga «super» so'zi kamroq qo'llanib, uning o'rniga «ultra», «hyper» so'zlari ishlatiladi. Masalan, metro ultra bondy (odam bilan liq to'la), ish hyper chiant (juda zerikarli), bazm uyushtirmoq - mortel (so'zma-so'z: o'lar holatda).

Fransuz yoshlari grave (mutlaqo) va trop (juda ko'p) kabi so'zlarni faol ishlatishadi. J'suis trop vynire (men juda asabiyman). On a grave rigoly (Yotib qolguncha kulishdi). Berilgan xabarlardan yoshlarning o'zi kulgidan o'zlarini to'htata olmadi (explosent), ya'ni XDR (eXplosy De Rire), hallucinent (hayolparastlikka berilmoq), vaholanki, ular buni eshitishdi - c'est du pur dylire (g'irt telbalik). Quyidagi so'z birikmalari so'kish, haqorat sifatida qo'llangan: Putain mais quel bordel de merdre, za me fait chier ce putain de bordel de pute, v'la la merdre!

"O" harfi. Bu harf azaldan bolalar tilining barqaror elementi bo'lib kelgan: bobo (ay-ay), dodo (bay-bay) va boshqalar. Biroq, kattalar ham bunday so'zlarni bajonidil ishlatib, ular kasbiy leksikani hosil qiladilar. Shunday qilib, ular **hosto** («hfsptal» - shifoxona)ga, ophtalmo («ophtalmologiste»- oftalmolog)ga yoki resto («restaurant» - restoran)ga borishadi. Ko'pincha biz "o" harfini qisqartirilgan so'zlarda ko'rishimiz mumkin, masalan, apyro («apyritif»- aperitiv), dico («dictionnaire»- lug'at), perso («personnel»- shaxsiy), porno («pornographique» - pornografik). Umuman, so'zlashuv tili bunday iboralar bilan to'lib-toshgan: Vas-y mollo! (Qani, ehtiyot bo'ling), J'te fais za rapido (buni siz uchun tezda bajaraman). "O" harfi ba'zi hollarda inkor(salbiy) ma'nolarni ifodalashi aniqlandi, masalan, prolo («prolytaire»- ishchi), clodo («clochard»- boshpanasiz kishi), crado («crade»- iflos, isqirt), facho («fasciste»- fashist).

Har xil haqoratni anglatuvchi so'zlar psixiatriya sohasidan kirib kelgani kuzatildi. Arrkte pauv' mytho!(Aldashni bas qil!) = «mythomane» miyasi aynigan yolg'onchi). Elle est accro aux jeux vidyo vidyo (u video filmlarga berilib ketgan, «accrochy»- bog'lanib qolgan). Ba'zan "o" harfidan keyin "s" harfi bo'ladi, lekin u ko'plikni ifodalovchi marker bo'lib hisoblanmaydi: Allez, cassos! (ketdik, qochdik!). La-ba, c'est trop craignos.- U yer juda xavfli⁷.

Siz verlanda gapirasizmi? Ushbu til hodisasi fransuz yoshlar slengining leksik qatlamini namoyon qiladi. U adabiy tildagi so'zlarning asosida tashkil bo'lib, undosh tovushlar qarama-qarshi tartibda, unlilar esa ko'pincha eu ga o'zgaradi, masalan, «flic» (izquvar, josus) - keuf «femme» (ayol) meuf, «mec» (yigit) - keum, «mire» (ona) - reum «bite» (dum) - teub), «loche» (kamdan-kam) - chelou. Ba'zan – bo'g'inlar orqadan oldingi qarab qo'yiladi, faqat tovushlar emas, «prison» (qamoqxona) tovushlari emas - - zonpri. Uzoq vaqt davomida «bizarre»

⁶ Dorer B. Die wichtigsten Wörter Französisch Slang. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2008. -S 51.

⁷ Farmer J. S. Dictionary of slang & its analogues. NY: New Hyde Park, 1966. -P. 74.

(kamdan-kam) o'rniga zarbi, keyin zarb qo'llangan. Rortnawak = so'zi «n'importe quoi» (ma'nosiz gap) hech qanda qoidaga bo'ysunmaydi. Shuningdek, verlandan verlanga o'tish, masalan, «arabe» avval beur ga aylandi, keyinroq esa u yana rebeu shakliga qaytgan.

"Verlan" nomi verlanni namoyon etib (ikkinchi turdagi), fransuz tilidagi a l'envers (aksincha) ravishidan shakllangan.

Odatda, barcha so'zlar verlanga tarjima qilinmaydi, faqat tilda eng ko'p tarqalgan va mustahkamlangan so'zlar inobatga olinadi. Agar fe'llar verlanga tarjima qilingan bo'lsa, unda fe'llar tuslanmaydi, chunki verlan

grammatik ko'rsatkichlardan mahrum. Shunday qilib, «chopper» o'zgarmaydigan pycho (qabul qilmoq, olmoq) fe'lidan hosil bo'lgan. J'ai pycho une meuf trop bonne (menga yaxshi ayol munosib bo'ldi), chier so'zidan iiche(yozilmoq) hosil bo'lgan. Jargon (l'argo). O'rta asrlarda allaqachon langue des gueux (kambag'allar tili) deb ataladigan til mustahkamlangan yoki langue verte ("yashil til"). Dastlab l'argo firibgarlar, o'g'rilar va tilanchilarning tili bo'lgan. Ular poulaille (politsiyachilar) dan yashirish uchun shifr va kodlardan foydalangan. Yigirmanchi asrda malfaiteurs (firibgarlar), giyohvand moddalar sotuvchilari, maquereaux (sutenyorlar-fohishalarni mijozlar bilan ta'minlovchi kishi yoki mashuqasi hisobiga yashovchi erkak kishi) va clapeiers (fohishaxonalar) kundalik tilga kirib kela boshladi, birinchi navbatda, gangsterlar (bosqinchilar) va ko'ngilochar adabiyotlar haqidagi filmlar tufayli:

T'as zyeuty les poulagas? = As-tu vu les policiers? - Politsiyani ko'rdingizmi? Bugungi kunda jargon tushunchasi fransuzcha takallufsizlik bilan tanish so'zlashuv nutqiga tegishli hisoblanadi.

T'as zyeuty les poulagas? = As-tu vu les policiers? - Politsiyani ko'rdingizmi? Bugungi kunda jargon tushunchasi fransuzcha takallufsizlik bilan tanish so'zlashuv nutqiga tegishli hisoblanadi. Agar siz o'zingizning «belle-mire» haqida gapirayotgan bo'lsangiz, yaxshisi uni belle-doche deb, «costume» (kostyum) o'rniga costard! deb aytganingiz yaxshiroq. «-Ouille» qo'shimchasi yoqimli erkalash ma'noni anglatadi, masalan, bonne bouille (rojitsa-yuz), bafouille (xat), lekin ushbu qo'shimcha ham salbiy narsaga ishora qilishi mumkin, masalan, pytouille (qo'rquv), magouilles (shubhali- qaltis ishlar), embrouilles (firibgarlik, chalkashlik, lo'ttibozlik), tripatouiller (qalloblik qilish, muttahamlik), glandouiller (tentirab yurmoq, bekor yurmoq). «-Ard» va «-asse» qo'shichalari bilan tugaydigan so'zlar ko'pincha badiiy qo'llanilish doirasidan chiqib ketishi kuzatiladi: connard (ahmoq, yaramas), connasse (yaramas, razil odam), salopard (yaramas, ablah), grognasse (yaramas). Nihoyat, «-aver» so'zi kuchli stil tarkibiga kiradi: bydaver (chekmoq), chouraver (tortib olmoq, o'marib ketmoq), pachaver (bazmdan keyin uxlab qolish)⁸.

Tilda imkoniyat, qudrat. Agar siz ushbu iborani eshitsangiz: il va y avoir du sport, ehtiyot bo'ling, bu holat yaqinlashib kelayotgan jangni anglatishi mumkin (qu'il va y avoir de la castagne, bagarre, baston, bastonnade), unda kimdir une peignye, une dyrouillye, une rossye yoki une raclye (urish yoki kaltak) ta'zirini yeyishi mumkin. Janjalda bir-ikkita gifles (shapoloq) tushirmoq, baffes (tarsaki) yoki undan ham yomoni - torgnoles (tarsaki) berish. Haqiqiy zarba bu pazandalik leksikonidan o'zlashtirilgan so'zlar yordamida tasvirlash, ya'ni coller un pain yoki coller une chvtaigne (boshning orqa tomoniga urish yoki musht bilan urish, savalash). Agar yaralangan bo'lsangiz, fransuz so'zlashuv nutqida bu holat quyidagicha ifodalanadi: se casser la gueule (bo'ynini sindirish), se viander (jarohatlanmoq, shikast yetkizdirmoq, yiqilmoq), se niquer le pied (oyog'ini yaralamoq). Kimdir doim qahr-g'azab tug'yonida bo'lishni istasa, u se maraver

⁸ Cotgrave R. A dictionary of the French and English tongues. London: Hildesheim Olms, 1970. -P.345.

(o‘zini ranjitgan bo‘ladi)⁹.

Obrazli ifodalar. Muayyan aniq voqealikni tasvirlash, harakatlarni yoki narsalarni ifodalashda fransuz tilida obrazli ifodalar qo‘llaniladi.

Shu tushuncha asosida til normasiga(me‘yoriga) muvofiq boshqa til funksiyasini qo‘llashga to‘g‘ri keladi. Bu holda obrazli ifodalar yangi ko‘chma majoziy ma‘noga ega bo‘ladi. Masalan, les bleus- iskovich it yoki izquvar, josus) (so‘zma-so‘z: ko‘k, Fransiyada politsiyachilar ko‘k rangda rasmiy harbiy kiyim kiyishadi), la douloureuse- hisob (so‘zma-so‘z: kasalmandlik), la roteuse- shampän (so‘zma-so‘z: kekirish yoki qoldiq), avoir le cafard- tushkunlikka tushmoq (so‘zma-so‘z: qora suvarakka ega bo‘lmoq), faire l’andouille- ahmoqlik qilmoq (so‘zma-so‘z: kolbasa qilish), elle a un look d’enfer - u ajoyib ko‘rinadi (so‘zma-so‘z: u do‘zaxga o‘xshaydi)¹⁰.

Keling, yaxshisi bo‘ttirib yubormaylik! Non, mais t’abuse, la! T’as fummy ou quoi? Aqling joyidami? Esingni yeganmisan, nima bo‘ldi! Agar siz bunday savolni eshitsangiz, siz holatni keskinlashtiryapsiz, bo‘rttirib ko‘rsatyapsiz (bo‘rttirib ko‘rsatmoq - en faire des tonnes), ushbu holat fransuzlar og‘zaki nutqida juda ko‘p qo‘llanadi. Shu bilan birga «super» so‘zi kamroq qo‘llanib, uning o‘rniga «ultra», «hyper»" so‘zlari ishlatiladi. Masalan, metro ultra bondy (odam bilan liq to‘la), ish hyper chiant (juda zerikarli), bazm uyushtirmoq - mortel (so‘zma-so‘z: o‘lar holatda).

Fransuz yoshlari grave (mutlaqo) va trop (juda ko‘p) kabi so‘zlarni faol ishlatishadi. J’suis trop vnyire (men juda asabiyman). On a grave rigoly (Yotib qolguncha kulishdi). Berilgan xabarlardan yoshlarning o‘zi kulgidan o‘zlarini to‘htata olmadi (explosent), ya’ni XDR (eXplosy De Rire), hallucinent (hayolparastlikka berilmoq), vaholanki, ular buni eshitishdi - c’est du pur dylire (g‘irt telbalik). Quyidagi so‘z birikmalari so‘kish, haqorat sifatida qo‘llangan: Putain mais quel bordel de merdre, za me fait chier ce putain de bordel de pute, v’la la merdre!

"O" harfi. Bu harf azaldan bolalar tilining barqaror elementi bo‘lib kelgan: bobo (ay-ay), dodo (bay-bay) va boshqalar. Biroq, kattalar ham bunday so‘zlarni bajonidil ishlatib, ular kasbiy leksikani hosil qiladilar. Shunday qilib, ular hosto («hfspital» - shifoxona)ga, ophtalmo («ophtalmologiste»- oftalmolog)ga yoki resto («restaurant» - restoran)ga borishadi. Ko‘pincha biz "o" harfini qisqartirilgan so‘zlarda ko‘rishimiz mumkin, masalan, apyro («apyritif»- aperitiv), dico («dictionnaire»- lug‘at), perso («personnel»- shaxsiy), porno («pornographique» - pornografik). Umuman, so‘zlashuv tili bunday iboralar bilan to‘lib-toshgan: Vas-y mollo! (Qani, ehtiyot bo‘ling), J’té fais za rapido (buni siz uchun tezda bajaraman). "O" harfi ba‘zi hollarda inkor(salbiy) ma‘nolarni ifodalashi aniqlandi, masalan, prolo («prolytaire»- ishchi), clodo («clochard»- boshpanasiz kishi), crado («crade»- iflos, isqirt), facho («fasciste»- fashist).

Muhokama. Har xil haqoratni anglatuvchi so‘zlar psixiatriya sohasidan kirib kelgani kuzatildi. Arrkte pauv’ mytho!(Aldashni bas qil!) = «mythomane» miyasi aynigan yolg‘onchi). Elle est accro aux jeux vidyo vidyo (u video filmlarga berilib ketgan, «accrochy»- bog‘lanib qolgan). Ba‘zan "o" harfidan keyin "s" harfi bo‘ladi, lekin u ko‘plikni ifodalovchi marker bo‘lib hisoblanmaydi: Allez, cassos! (ketdik, qochdik!).

La-ba, c’est trop craignos.- U yer juda xavfli¹¹.

Siz verlanda gapirasizmi? Ushbu til hodisasi fransuz yoshlar slengining leksik qatlamini namoyon qiladi. U adabiy tildagi so‘zlarning asosida tashkil bo‘lib, undosh tovushlar qarama-qarshi tartibda, unlilar esa ko‘pincha eu ga o‘zgaradi, masalan, «flic» (izquvar, josus) - keuf «femme» (ayol) meuf, «mec» (yigit) - keum, «mire» (ona) - reum «bite» (dum) - teub), «loche»

⁹ Cotgrave R. A dictionary of the French and English tongues. London: Hildesheim Olms, 1970. -P.16.

¹⁰ Dorer B. Die wichtigsten Wörter Französisch Slang. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2008. -S 51.

¹¹ Farmer J. S. Dictionary of slang & its analogues. NY: New Hyde Park, 1966. -P. 74.

(kamdan-kam) - chelou. Ba'zan -bo'g'inlar orqadan oldingi qarab qo'yiladi, faqat tovushlar emas, «prison» (qamoqxona) tovushlari emas - - zonpri. Uzoq vaqt davomida «bizarre» (kamdan-kam) o'rniga zarbi, keyin zarb qo'llangan. Rortnawak = so'zi «n'importe quoi» (ma'nosiz gap) hech qanda qoidaga bo'ysunmaydi. Shuningdek, verlandan verlanga o'tish, masalan, «arabe» avval beur ga aylandi, keyinroq esa u yana rebeu shakliga qaytgan.

"Verlan" nomi verlanni namoyon etib (ikkinchi turdagi), fransuz tilidagi a l'envers (aksincha) ravishidan shakllangan.

Odatda, barcha so'zlar verlanga tarjima qilinmaydi, faqat tilda eng ko'p tarqalgan va mustahkamlangan so'zlar inobatga olinadi. Agar fe'llar verlanga tarjima qilingan bo'lsa, unda fe'llar tuslanmaydi, chunki verlan

grammatik ko'rsatkichlardan mahrum. Shunday qilib, «chopper» o'zgarmaydigan pycho (qabul qilmoq, olmoq) fe'lidan hosil bo'lgan. J'ai pycho une meuf trop bonne (menga yaxshi ayol munosib bo'ldi), chier so'zidan iiche(yozilmoq) hosil bo'lgan.

Quyida og'zaki nutqda tez-tez qo'llanadigan so'zlarga misollar:

<u>Verlan</u>	Qaysi so'zdan kelib chiqishi	Nimanini anglatishi	Taxminiy tarjima	Misol
Beur, m	Arabe	<i>Jeune ny en France dont les parents sont d'origines Maghrybines</i>	Arab	<i>L'amitiy entre un Franzais et un beur a yty symbolisye par le film Tchao Pantin de Claude Berri, adapty du roman d'Alain Page</i>
Chanmy	Mychant	<i>Trop cool, terrible</i>	Juda zo'r (Asosan smirlar nutqida qo'llanadi)	<i>Ce film, il est trop chanmy</i>
Chelou	Louche	<i>Tris bizarre, tris ytrange</i>	Juda g'alati	<i>T'as vu son attitude ? Elle est trop cheloue</i>
Keum	Mec	<i>Mec</i>	Yigit	<i>Mon keum est trop beau.</i>
Meuf	Femme	<i>Femme, fille</i>	Dehqon xotin, Qiz	<i>Ma meuf travaille dans la c ommunication.</i>
Ouf	Fou	<i>Fou, dingue (un truc) de ouf so'z birikmalari bilan ko'proq qo'llanadi- aqlga to'g'ri</i>	Aqldan ozgan, jinni. Un voyage de ouf – Juda zo'r sayohat.	<i>Il m'est arrivy un truc de ouf !</i>

		kelmaydigan (narsa),		
Pucho	Choper	1. Attraper 2. Syduire	1. Tutmoq. 2. Qiziqtirmoq	1. <i>Bref, l'autre se fait pucho, ce con.</i> 2. <i>Za fait deux mois que je n'ai pas pucho.</i>
Relou	Lourd	<i>Lourd, irritant, pesant, ennuyeux</i>	Jonga tekkan, yopishqoq(odam) , zerikarli	<i>Il rypite toujours la mkme chose, c'est relou son truc !</i>
Ripou	Pourri	<i>Corrompu</i>	sotiladigan	<i>Ce flic est un ripou.</i>
Teuf, f	Fkte, f	<i>Fkte, f</i>	Kechki bazm (o'tirish)	<i>Les jeunes ont pryvu de faire la teuf, ce soir. Une grande soirye pour fkter les vacances.</i>
Zarbi	Bizarre	<i>Bizarre, ytrange</i>	G'alati	<i>Un film vraiment sympa, le dybut est un peu mou, il y a quelques scines zarbies mais l'ambiance gynyrale est bien restituée</i>

Shunday qilib, Verlan – bu jonli til. Uning juda ko'p so'zlari keng ko'lamda qo'llanib, hatto ular to'laligicha kundalik til muloqatiga aylanib qolmoqda.

Sof jinsiy his-tuyg'ular-seksizm! So'zlashuv tilda qaysi so'zlar ko'proq mos keladi? – albatta pul va ayollar masalasi. Ohirgi paytlarda yuzlab turli xil iboralar qo'llanilib, ularda kundalik hayotni aks ettiruvchi yetarli darajada odobdan tashqari qo'pol so'zlar uchramoqda. Haqiqatda, ko'pchilik so'zlar jinsni belgilovchi ajoyib juftlikni ifodalab kelsa, bir payda esa pure so'zi (fohisha) salbiy ma'noni ham bildirib kelmoqda. Salope, grace, pytasse, taspy so'zlari (fohisha, dehqon xotin, yaramas) shunchaki yomon ahloqli qizning salbiy xususiyati sifatida ishlatilishi mumkin. Ayollarni haqorat qilish, asosan jinsiy munosabatlarga nisbatan aytiladi, ammo bu holat erkaklarga nisbatan qo'llanmaydi. Biroq real olam o'zgarib turadi. «Allumeuse» so'zida (yondiruvchi, tannoz ayol, jozibali, sho'h, g'ayratli) erkakka xos xususiyatlar paydo bo'ladi: allumeur. Traonye so'zida (buzuq ayol, fohisha) erkakka xos panda topilgan - queutard (g'amho'rlik qilish) so'zi bir necha yil oldin «don Juan» ni anglatib kelgan. «Rute» so'zini hatto erkakka nisbatan ham aytish mumkin: Je lui fais pas confiance, c'est trop une pute, (men unga ishonmayman, u ayanchli tip).

Pul dunyoni boshqaradi. Firibgarlar dunyosidan fransuzcha jargonning kelib chiqishini e'tiborga olsak, lug'atda pulni anglatuvchi juda ko'plab so'z va iboralar mavjud. Masalan, Sizning moliyaviy ahvolingizni ifodalash uchun bir nechta variantlar qo'llaniladi: J'suis raide (pulim tugadi), J'suis a sec (men singanman), J'ai pas un kopek (menda bir tiyin yo'q), C'est la diche (men butunlay xonavayron bo'lganman), Trop la zermi! (verlandan bu misire = qashshoqlik, men cherkovdagi sichqon kabi kambag'alman!) Il est plain aux

as (uning juda ko'p puli bor), Il sent le fric (uning juda ko'p puli bor), Sale Richard (qop puli), Il est blindy (U juda boy), Il est pyty de thune (U pulga cho'milgan). Quyidagi so'zlar pulni ifodalash uchun ko'plikda qo'llaniladi: les ronds, les boules, les balles, les biftons (tangalar, mayda pullar); ayol jinsida: la thune, l'oseille, l'avoine, la maille, (karam) va erkak jinsida le fric, le pognon, le grisbi, le beurre (mullajiring, pul)¹².

Franglais nima degani? Agar siz Fransiya xizmat safarini rejalashtirmoqchi bo'lsangiz, unda sizdan ehtimol iltimos qilib so'rash mumkin «de rendre ASAP (as soon as possible) votre feedback dans les deadlines apris avoir rezu un brief».

Xulosa. Aytish joizki, agar siz Deadline dan oldin Feedback ni topshirsangiz, unda siz Briefing ni qabul qilasiz. Le buzz (natija) e-mail yoki newsletter orqali keladi. Ingliz tilidagi norasmiy muloqatdagi iboralar ko'p hollarda yumor shaklida qo'llanadi. Bugungi kunda ba'zi bir kinoyalarda shu haqda gapirishyaptiki, on se speed (shoshishyapti), ehtimol, bad trip (yomon tashrif) dan qochish uchun.

Shunday qilib, og'zaki nutq leksikasining bo'yog'dorligi o'zining ekspressiv va emotsionallik xususiyatlari bilan ajralib turadi. Ushbu holat esa har bir xalqning turmush tarzidan kelib chiqib, o'zgarib boraveradi. Mazkur leksika badiiy til doirasidan chetda faoliyat ko'rsatib, u faqat maxsus lug'atlarda qo'llaniladi. Ushbu leksika tarkibiga kiruvchi so'zlar o'zining qo'llanish holati chegaralangani uchun, ular badiiy adabiyotlarda ko'pincha qahramonlarning nutqi xarakteristikasini, ijodkorligini ifodalashda tez-tez uchrab turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Cotgrave R. A dictionary of the French and English tongues. London: Hildesheim Olms, 1970. – P.345.
2. Dorer B. Die wichtigsten Wörter Französisch Slang. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2008. – S.51.
3. Farmer J. S. Dictionary of slang & its analogues. NY: New Hyde Park, 1966. – P. 74.
4. Словарь иностранных слов. М.: Сирин, 1996. – С. 462.
5. Уткина Н.В. экспрессивно и эмоционально окрашенная лексика разговорной французской речи как языковая примета поколений. Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2010. № 2 (6). С. 174-177. ISSN 1997-2911.
6. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. Ж.П. Е-М. Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси" Давлат илмий нашриёти, 2006. – Б.74.

¹² Farmer J. S. Dictionary of slang & its analogues. NY: New Hyde Park, 1966. -P. 201.